

Молодь і ринок

ЩОМІСЯЧНИЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 5 (160) травень 2018

Видається з лютого 2002 року

УДК 051 Журнал внесено в оновлений перелік фахових видань з педагогічних наук рішенням Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України (наказ №1328 від 21.12.2015 р.)
Засновник і видавець: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Україна, 82100, Львівська область, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24
Видання зареєстровано в Міністерстві юстиції України.
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
Серія КВ №12270–1154 ПР від 05.02.2007 р.

ISSN 2308-4634 Журнал 5 червня 2013 року зареєстровано в Міжнародному центрі періодичних видань (ISSN International Centre, м. Париж).
“Молодь і ринок” індексується у таких базах даних: Polish Scholarly Bibliography (PBN); CiteFactor; Index Copernicus (ICV 2016: 49.83).
3 червня 2013 року журнал співпрацює з Академією Полонійною у Ченстохові, Польща.

Шеф-редактор

Надія СКОТНА, *д.філос.н., професор*

Головний редактор

Наталія ПРИМАЧЕНКО, *к.пед.н., член Національної спілки журналістів України*

Редакційна колегія:

Надія СКОТНА, *д.філос.н., професор*

Фабіан АНДРУШКЕВИЧ, *д.пед.н. (Польща)*

Микола СВТУХ, *д.пед.н., професор, академік НАПН України*

Ірина ЗВАРИЧ, *д.пед.н., старший науковий співробітник*

Володимир КЕМІНЬ, *д.пед.н., професор*

Микола КОРЕЦЬ, *д.пед.н., професор, академік АН ВО України,*

член Національної спілки журналістів України

Анджей КРИНЬСЬКІ, *к.с. прелат, проф. др. (Польща), академік АН ВО України*

Іван МИХАСЮК, *д.е.н., професор, академік*

Леонід ОРШАНСЬКИЙ, *д.пед.н., професор*

Олег ПАДАЛКА, *д.пед.н., професор, академік АН ВО України*

Микола ПАНТЮК, *д.пед.н., професор*

Інна РОМАЩЕНКО, *к.пед.н.*

Олег ТОПУЗОВ, *д.пед.н., професор, член Національної спілки журналістів України*

Марія ЧЕПІЛЬ, *д.пед.н., професор, академік АН ВО України,*

Заслужений діяч науки і техніки України

Олександр ШПАК, *д.пед.н., професор, академік АН ВО України*

член Національної спілки журналістів України

Адреса редакції: Україна, 82100, Львівська область, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24
Тел., (068) 502-45-49; e-mail: vachevsky@meta.ua; веб-сайт: <http://mr.dspu.edu.ua>

Рекомендовано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету
(протокол №6 від 26.04.2018 р.)

Посилання на публікації “Молодь і ринок” обов’язкові

Редакція приймає замовлення на випуск тематичного номера або окремого розділу за кошти замовника.

Редакція приймає замовлення на розміщення реклами.

Редакція зберігає за собою право скорочувати і виправляти матеріали. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди, а не погляди редакції.

За достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв, статистичних даних та інших відомостей відповідають автори публікацій.

Підписано до друку 04.05.2018 р. Ум. друк. арк. 19,32.

Папір офсетний. Друк офсетний. Наклад 100 прим. Формат 60 x 84 1/8. Гарнітура Times New Roman.

Віддруковано у поліграфічній фірмі “ШВИДКОДРУК”

82100, Львівська обл., м. Дрогобич, вул. Данила Галицького, 1

тел.: (0324) 41-08-90

Youth & market

MONTHLY SCIENTIFIC-PEDAGOGICAL JOURNAL

№5 (160) May 2018

Published since February 2002

UDC 051 The magazine included in the updated list of specialized pedagogical editions by decision of Certifying of the Ministry of Education and Science of Ukraine (the order №1328 21.12.2015)

Founder and published: Drohobych State Pedagogical University by I. Franko
Ivan Franko, 24 Str., Drohobych, Lviv region, Ukraine 82100
The journal is registered in the Ministry of Justice of Ukraine
Published State registration license:
Series KB №12270 – 1154 ПП since 05.02.2007

ISSN 2308-4634 (Since June 2013). ISSN International Centre, Paris.

“Youth and market” is indexed in such databases: Polish Scholarly Bibliography (PBN);
CiteFactor; **Index Copernicus** (ICV 2016: 49.83).

Since June 2013 Journal is cooperating with **Academy Poloniyna in Chenstokhov Poland**

Chief Editor:

Nadia SKOTNA, Dr. Sc. (Philosophy), Prof.

Head Editor:

Natalia PRYMACHENKO, Ph. D. (Pedagogic), Member of National Union of Journalists

Editorial Board:

Nadia SKOTNA, Dr. Sc. (Philosophy), Prof.

Fabian ANDRUSHKEVYCH, Dr. Sc. (Pedagogic), (Poland)

Mykola YEVTUKH, Dr. Sc. (Pedagogic). Prof. Academic of Ukrainian NAPS

Iryna ZVARYCH, Dr. Sc. (Pedagogic), Senior Research Officer

Volodymyr KEMIN, Dr. Sc. (Psychology), Prof.

Mykola KORETS, Dr. Sc. (Pedagogic), Prof. Academic of Ukraine ASHE,
Member of Ukrainian NUJ

Andrzej KRYNSKI, Dr. Sc. Msgr. Prof. (Poland) Academic of Ukraine ASHE

Ivan MYKHASYUK, Dr. Sc. (Economics), Prof. Academic

Leonid ORSHANSKIY, Dr. Sc. (Pedagogic), Prof.

Oleh PADALKA, Dr. Sc. (Pedagogic), Prof. Academic of Ukrainian ASHE

Mykola PANTYUK, Dr. Sc. (Pedagogic), Prof.

Inna ROMASHCHENKO, Ph. D. (Pedagogic)

Oleh TOPUZOV, Dr. Sc. (Pedagogic), Prof. Member of Ukrainian NUJ

Maria CHEPIL, Dr. Sc. (Pedagogic), Prof. Academic of Ukrainian ASHE,
Honoured Worker of Science and Technology of Ukraine

Oleksandr SHPAK, Dr. Sc. (Pedagogic), Prof. Academic of Ukrainian ASHE,
Member of Ukrainian NUJ

Editorial office: Ukraine 82100, Lviv region, Drohobych, Ivan Franko, 24 str,
Tel. (068) 502-45-49; e-mail: vachevsky@meta.ua; website: <http://mr.dspu.edu.ua>

Recommended for publication by Academic Council of Drohobych State Pedagogical University
(protocol № 6, 26.04.2018)

Links to the publication of “Youth and market” obligatory

Edition takes orders to produce thematic issue or separate part at the expense of customer.

Edition takes orders to advertising.

Edition reserves the right to shrink and correct the matter. Articles signed by author express their own point of view.

Authors of publications are responsible for the accuracy of facts, quotations, private names, geographical names, statistics etc.

Signed to print 04.05.2018

Offset paper. Offset print. Edition of 100 copies. Size 60 x 84 1/8. Letter Times New Roman

Printed in the printing firm “Shwydkodruk” (“FastPrint”)

Danylo Halytsky str., 1, Drohobych. Lviv Region 82100

tel.: (0324) 41-08-90.

YOUTH & MARKET, 2018

Молодь і ринок

№5 (160) травень 2018

ЗМІСТ

Ірина Зварич, Олег Януш Історія розвитку соціальних програм у США.....	6
Олена Коваленко, Наталія Брюханова, Наталія Корольова Вибір технологій навчання як складова педагогічного проектування професійної підготовки компетентних інженерів-педагогів.....	12
Наталія Мукан, Надія Кобрин Періодизація розвитку професійної освіти фахівців з медичної інформатики у Канаді.....	21
Вадим Рижиков Методика використання “мозкового штурму” на семінарських заняттях в професійній підготовці у вищих військових навчальних закладах (ВВНЗ).....	26
Ірина Волошанська, Зоряна Хало Особливості навчання іноземної професійної комунікації студентів ВНЗ.....	32
Yuri Taumasov, Elena Zub, Artem Turchynov Motivational features of the military personnel to self-preservation in extreme situations.....	38
Світлана Ізбаш, Сергій Пахомов Андрагогічний підхід до формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх учителів засобами Google-технологій.....	42
Вікторія Конопля, Наталія Кугай Порівняльний аналіз інформатичної складової підготовки майбутніх учителів математики (на прикладі польського педагогічного університету імені комісії національної освіти в Кракові).....	49
Ірина Шалімова, Валентина Бурбига Модель формування дидактичної культури викладача ВНЗ.....	55
Ірина Розман Автобіографія як історико-педагогічне джерело.....	63
Тетяна Гурова Формування інформаційно-комунікативної компетентності студентів-філологів на заняттях з англійської мови.....	68
Галина Ковальчук, Віра Кавчак Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до викладання предмета “Основи здоров’я”.....	74
Viktoriia Chorna, Tetiana Olishuk The creative development softwear of visual art at primary education: theoretical aspect.....	79
Lilia Kravchuk The problems of foreign language learning in elementary school: innovative context.....	84

Ліана Бурчак, Станіслав Бурчак Динаміка сформованості компонентів дослідницької компетентності майбутнього вчителя.....	88
Олена Кашинська Використання візуалізації навчального матеріалу під час викладання фахової дисципліни “Організація готельного господарства”.....	94
Тетяна Якимович Експериментальна перевірка дидактичного забезпечення професійно-практичної підготовки.....	99
Світлана Мудра “Маленька “сонечкова” сюїта” Миколи Ластовецького в контексті опрацювань обрядових народних пісень для фортепіано.....	104
Ольга Винник, Наталія Рубель Іншомовна професійна підготовка майбутніх географів.....	108
Олександр Плахотський Вплив мистецтва та дійсності на розвиток естетичних почуттів дітей молодшого шкільного віку.....	115
Ольга Єсіпова Педагогічні умови активізації навчальної діяльності майбутніх інженерів-педагогів комп’ютерного профілю... ..	120
Ірина Кузьміна Експресія та психологізм соціальних новел Василя Стефаника.....	124
Ганна Чемерис Поняття графічної компетентності майбутнього бакалавра з комп’ютерних наук у вітчизняних та закордонних дослідженнях.....	129
Тетяна Багрій Артистизм як вияв творчого начала майбутнього педагога-музиканта в диригентсько-хоровій діяльності....	134
Оксана Мойко Особливості формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики засобами інформаційно-комунікаційних технологій.....	139
Ігор Ножко Активізація навчальної діяльності майбутніх фахівців пожежної безпеки як важливий чинник формування професійної компетентності.....	144
Анжеліка Любас Професіограма майбутнього фахівця бойового та оперативного забезпечення.....	148
Цяо Чжи Методика формування етномистецької компетентності учнів у музичному навчанні.....	155
Юлія Осмачко Концертна діяльність піаністки Дарії Гординської-Каранович в контексті розвитку музичного мистецтва української діаспори США.....	160
Світлана Давидова Проектна діяльність як засіб формування професійної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва.....	166
Крістіна Петрик Готовність майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів... ..	173
Олександра Кухтяк Інноваційні підходи до науково-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи.....	179

Youth & market

№5 (160) May 2018

CONTENTS

- Iryna Zvarych, Oleh Yanush**
The history of development of the social programs of the USA.....6
- Olena Kovalenko, Nataliya Bryukhanova, Nataliya Koroleva**
Selection of teaching technologies as a component of pedagogical designing
of professional training of competent engineers-teachers..... 12
- Nataliya Mukan, Nadiya Kobryn**
Periodization of health informatics professional education in Canada.....21
- Vadym Ryzhykov**
Methodology of using “brainstorm” technology during the seminars
in the professional training at higher military educational institutions (HMEI).....26
- Iryna Voloshanska, Zoryana Khalo**
The specificities of teaching the foreign professional communication
to the students of higher education establishments.....32
- Yuri Taymasov, Elena Zub, Artem Turchynov**
The motivational features of the military personnel to self-preservation in extreme situations.....38
- Svitlana Izbash, Serhiy Pakhomov**
Andragogical approach to the forming of pedagogical competencies of future teachers by means of google technologies....42
- Victoriya Konoplya, Nataliya Kuhai**
The comparative analysis of informatics component of training of future teachers of mathematics
(Based on example of the polish pedagogical university named after the National Educational Commission in Krakov)...49
- Iryna Shalimova, Valentyna Burbyha**
A model of formation of didactic culture of the teacher of higher education establishment.....55
- Iryna Rozman**
Autobiography as the historical and pedagogical source.....63
- Tetyana Hurova**
Informational and communicative competence formation of students-philologists in English classes.....68
- Halyna Kovalchuk, Vira Kavchak**
Training of a future primary school teacher for teaching the health basics subject.....74
- Viktoriya Chorna, Tetyana Olishuk**
The development of creativity by means of visual art at primary school: theoretical aspect.....79
- Liliya Kravchuk**
The problems of foreign language learning in elementary school: an innovative context.....84

Liana Burchak, Stanislav Burchak Dynamics of the formation of the components of the research competence of future teacher's.....	88
Olena Kashynska The use of visualization of educational material during teaching the professional discipline "Organization of the hotel industry".....	94
Tetyana Yakymovych The experimental examination of didactic implementation of the vocational and practical training.....	99
Svitlana Mudra "Small sunny suite" by Mykola Lastovetskiy in the context of the processing of ritual folk songs for piano...	104
Olha Vynnyk, Nataliia Rubel Professional foreign language training of the future geographers.....	108
Oleksander Plakhotskiy The influence of art and reality on the development of aesthetic feelings of primary schoolchildren.....	115
Olha Yesipova Pedagogical conditions of activation of the training activity of the future engineers of the computer profile...	120
Iryna Kuzmina Expressionism and psychologism of social novels written by Vasyl Stefanyk.....	124
Hanna Chemerys The concept of graphic competence of the future bachelor of computer science in the native and foreign research...	129
Tetyana Bahriy Artistry as display of creative beginning of future musician teacher in the conductor-choral activity.....	134
Oksana Moyko The features of forming the professional competency of future teachers of informatics by means of information and communication technologies.....	139
Ihor Nozhko Intensification of training activities of future fire safety specialists as an important factor of forming the professional competence.....	144
Anzhelika Lyubas Professiogram of future specialists of combat and operational support.....	148
Tsyao Chzhy Methodology of formation of ethno-artistic competency of students in the process of music education.....	155
Yuliya Osmachko The concert activity of the pianist Dariya Hordynska-Karanovych in the context of development of musical art of Ukrainian Diaspora in the USA.....	160
Svitlana Davydova The project activities as a means of formation of professional competence of future teacher of fine arts.....	166
Kristina Petryk The readiness of the future primary school teachers to the organization of interactive educational interaction of pupils.....	173
Oleksandra Kukhtyak Innovative approaches to scientific-methodic provision of professional preparation of future specialists of information, library and archive business.....	179

УДК 378.091.2:78.071.2 – 029:7

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.133924>

Тетяна Багрій, викладач кафедри теорії і методики музичної освіти та хореографії
Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

АРТИСТИЗМ ЯК ВИЯВ ТВОРЧОГО НАЧАЛА МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА- МУЗИКАНТА В ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті висвітлюється важливість формування артистизму майбутнього педагога-музиканта в процесі професійної підготовки. Обґрунтовано питання оволодіння елементами акторської майстерності. Автор визначає умови, у яких шліфується професійна майстерність педагога-музиканта. Дається визначення поняття “артистизм”. Виявляються спільні елементи діяльності та відмінності професії педагога й актора. Вказано шляхи реалізації виконавсько-хорової діяльності і зазначається роль артистизму в цьому процесі.

Артистизм розглядається як необхідність самостійної творчості та успішної виконавської діяльності, у якій велика роль відводиться інтерпретації хорового твору, глибокому осмисленню музики та чуттєвому проникненню в образну сферу хорового твору.

Ключові слова: майбутній музикант-педагог; професійна підготовка; виконавська діяльність; диригент; хоровий колектив; імпровізація; акторська майстерність; артистизм.

Літ. 10.

*Tetyana Bahriy, Lecturer of the Theory and Methodology of
Musical Education and Choreography Department
Melitopol Bohdan Khmelnytskyi State Pedagogical University*

ARTISTRY AS DISPLAY OF CREATIVE BEGINNING OF FUTURE MUSICIAN TEACHER IN THE CONDUCTOR-CHORAL ACTIVITY

In the article importance of forming of artistry of future teacher-musician is illuminated in the process of professional preparation. The question of capture of actor mastery elements is reasonable. An author determines the terms of professional mastery of teacher-musician is polished in that.

Determination of concept “artistry” is given. The general elements of activity and difference of profession of teacher and actor appear. Examining artistry in the sphere of carrying out the choral activity, an author proves that despite the professional skills, the forming of artistry is the necessary condition of professional preparation of future teacher-musician. The way of realization of carrying-choral activity are indicated and the role of artistry registers in this process.

The examples of expressions of prominent conductors of the past and contemporaneity are made in relation to internals that a conductor must own and attention is accented foremost on internal artistry that consists in forming the concrete and personality attitude toward work, in the unique recreation of sounding. Forming and exposure of artistry of future teacher-musician in the conditions of carrying out the choral activity takes place during the decision of the creative tasks-freedom of expressive reaction on artistic maintenance of work of choral art, psychological- the realized overcoming of the problem srelated to the live performance, aspiring to self-realization of creative potential.

Artistry is examined as a necessity of independent work and successful carrying out activity, in that a large role is taken to interpretation, deep comprehension of music and perceptible penetration in the vivid sphere of choral work.

Keywords: a future musician-teacher; professional preparation; carrying out activity; a conductor; choral collective; improvisation; an actor mastery; artistry.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції розвитку освіти визначають необхідність пошуку досконалих шляхів підвищення рівня ефективності освітнього процесу в Україні. Роль вищої освіти на сучасному етапі розвитку суспільства визначається задачами переходу до соціально орієнтованої ринкової економіки, адже якісна професійна підготовка є фактором соціального захисту людини. Головна мета освітньої політики – забезпечення якості освіти, відповідність її

актуальним і перспективним потребам особистості. “Переорієнтація усіх освітніх процесів у вищій школі з дидактичного характеру в напрямі розвитку і саморозвитку суб’єктів процесу вимагає організації і стимулювання процесів самопізнання, самоорганізації, самоактуалізації, які є органічною складовою креативного контексту професійного розвитку педагога” [8, 193].

Високі професійні вимоги до особистості вчителя підвищили потребу у формуванні його

АРТИСТИЗМ ЯК ВИЯВ ТВОРЧОГО НАЧАЛА МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА-МУЗИКАНТА В ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

творчої індивідуальності, розвитку індивідуального стилю діяльності. Підготовка педагога-музиканта має свої специфічні особливості, притаманні лише даному напрямку педагогічної діяльності. Питання професійної підготовки педагога-музиканта передбачають широкий спектр знань та вмінь. Як відомо, у процесі навчання майбутній педагог-музикант відшліфовує свою професійну майстерність в умовах публічних виступів, які надають унікальну можливість виявляти свій творчий потенціал, оволодівати елементами акторської майстерності. Звернення до театральної педагогіки сприяє вдосконаленню процесу професійної підготовки педагога-музиканта, адже оволодіння засобами акторської виразності, управління своїм психофізичним апаратом, художнє перевтілення в той чи інший образ активізують здатність учителя виявити свої особистісні і світоглядні погляди. Л. Мержева у своєму дослідженні зазначає, що “при певній організації навчально-виховної роботи й цілеспрямованому використанні форм і методів театральної педагогіки можна значно збагатити, активізувати процес формування артистизму особистості майбутнього вчителя мистецтва, зробити його педагогічно керованим” [4, 188].

Аналіз публікацій. Сутність виконавської діяльності музиканта та пріоритетні його професійні якості висвітлені у працях О. Апраксіної, Л. Арчажнікової, В. Єлісєєвої, Л. Ісаєвої, Л. Остапенко, А. Пазовського, Г. Саїк, Е. Скрипкіної, Е. Сет, Г. Ципіна, В. Яконюк.

Великий вклад у розуміння ролі і значення елементів акторської майстерності і педагогічної діяльності внесли В. Букатов, О. Булатова, П. Єршов, І. Зязюн, В. Кан-Калик, З. Корогодский, В. Моргун. Форми та методи театральної педагогіки, які сприяють формуванню артистизму особистості майбутніх педагогів-музикантів у процесі хорової підготовки, співставлення педагогічної та акторської майстерності висвітлюється в наукових дослідженнях Г. Гаріпової. Роль артистизму як центральної ланки в професійній підготовці диригента аналізували видатні хорові диригенти К. Птиця, В. Соколов, П. Чесноков. Проблемам музично-виконавської діяльності, зокрема, інтерпретації, присвячені наукові праці В. Москаленко, Т. Сирятської, театральності як творчого принципу – А. Черноіваненко, С. Саврук, психології виконавського мистецтва – А. Самойленко, В. Білоус.

Науковці у своїх дослідженнях тією чи іншою мірою торкаються проблем артистичної діяльності музиканта-виконавця. У працях Л. Баренбойн, В. Петрушин, І. Силантьєва обґрунтовано

використання театральної педагогіки у виконавському мистецтві з метою розвитку образного мислення, уваги, творчої активності, формуванню емоційно-вольової регуляції під час підготовки до публічних виступів. У працях і висловлюваннях В. Немировича-Данченка, К. Станіславського, Ф. Фелліні артистизм трактується як найвища міра майстерності та природне обдарування.

Мета статті – розкрити особливості педагогічного артистизму в хоровій діяльності майбутнього педагога-музиканта.

Виклад основного матеріалу. У структурі підготовки майбутнього педагога-музиканта особливе місце займає хорова виконавська діяльність. Хорове виконавство – це колективний творчий процес і, без сумніву, вивчення методів театральної педагогіки, а саме – артистизму заслуговує особливої уваги. Володіння артистичними вміннями важко переоцінити.

У словниках артистизм визначається як “витончена майстерність у мистецтві, віртуозність у роботі”, “схильність, смак до мистецтва, до артистичних занять”.

На схожість акторських і педагогічних здібностей у свій час вказували вітчизняні та зарубіжні дослідники К. Станіславський, А. Макаренко, В. Кан-Калик, Ю. Львова, І. Зязюн, Ф. Хіллз, М. Марланд та ін. Усі вони наголошували, що в діяльності педагога повинно виявлятися художнє начало і якщо викладання не подається як мистецтво, то навряд чи такий педагог відповідає своєму призначенню.

Та слід розрізнити поняття *виконавство* та *артистизм*. Виконавцем є той, хто виконає музичний твір, та не завжди це артист. Артистизм містить у собі ширше поняття, ніж виконавство. Артистизм – це не тільки зовнішні фактори (жести, міміка, інтонація), але й здатність миттєво переключатися на непередбачені ситуації. Артистизм – це не тільки дар, а копійка праці, результатом якої є художня обдарованість, набуті здібності, за допомогою яких митець володіє свободою перевтілень, легко “входить в образ”.

Якщо розглядати артистизм у площині виконавської хорової діяльності, то артистизм диригента – це риса особистості диригента: експресія, відчуття внутрішньої свободи, образне мислення, точність і витонченість жестів, виразність міміки.

Тема акторської майстерності в роботі педагога дуже актуальна, адже підготовка майбутнього вчителя музики на заняттях з дисциплін диригентсько-хорового циклу (“Диригування”, “Хоровий клас”) є своєрідною лабораторією

АРТИСТИЗМ ЯК ВИЯВ ТВОРЧОГО НАЧАЛА МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА-МУЗИКАНТА В ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

практичної діяльності студента. Необхідно зазначити, що артистизм виникає там, де виявляється творча особистість, її неповторна індивідуальність.

Ще славетний музикант, композитор, диригент М. Колесса писав: “Крім хорошого музичного слуху, почуття ритму і темпу, музичної форми і стилю, крім музичного смаку і почуття міри, музичної пам’яті, темпераменту і творчої фантазії, саме тих якостей, якими повинні відзначатися музиканти-виконавці, диригент ще повинен володіти іншими особливостями. Це, перш за все, вміння за допомогою доцільних і пластичних жестів рук і відповідного виразу обличчя передавати учасникам хору чи оркестру внутрішній зміст музичного твору, вміння, в якому немало спільного з акторським мистецтвом” [2, 178].

Слід відмітити спільні риси акторської діяльності і виконавсько-хорової діяльності педагога-музиканта. О. Булатова виділяє три періоди роботи над роллю в актора і вчителя над уроком. Розглядаючи виконавську хорову діяльність, підготовку до уроку ми визначатимемо як роботу над хоровим твором. Отже, перший період – репетиційний, коли в уяві, у думках, у відчуттях створюється образ. Образ героя – у актора, і художній, музичний образ – у виконавця, педагога-музиканта. Технічний період передбачає розумне вивчення матеріалу і підпорядкування його власному творчому замовленню. У цей період закріплюється на репетиціях роль актора, а на хорових заняттях (репетиціях) – уточнюється художній задум, складається план, відбувається копітка деталізована робота над хоровим твором. Період втілення творчого задуму проходить у актора і у музиканта-виконавця на сцені [1, 30 – 31].

О. Булатова також відзначає відмінність між цими творчими діяльностями, яка полягає в тому, що актор не зобов’язаний бути режисером, а педагогу-музиканту, виконавцю-диригенту необхідно володіти розвинутими режисерськими здібностями, які полягають в умінні згуртувати хоровий колектив, надихнути його на творчість і, в першу чергу, правильно організувати свою роботу [1, 76 – 77].

Формування та виявлення артистизму майбутнього педагога-музиканта в умовах виконавської хорової діяльності відбувається під час вирішення творчих завдань – свободи виразної реакції на художній зміст твору хорового мистецтва, психологічних – усвідомленому подоланні проблем, пов’язаних з публічним виступом, прагненні до самореалізації творчого потенціалу.

Слід розрізнити внутрішній та зовнішній

артистизм. Внутрішній артистизм виявляється в загальній культурі педагога, у безпосередності і свободі, привабливості, витонченості, установці на творчість, самореалізації в умовах публічності.

Форми вираження зовнішнього артистизму мають інакшу природу вираження. Перш за все – це спосіб передачі свого емоційного стану, а також уміння самопрезентації.

Видатний російський диригент Ю. Симонов не рекомендує безпосередньо ставити акторські завдання. “Краще виховувати в собі внутрішній артистизм, формувати конкретне і особистісне ставлення до твору, намагатися почути свій варіант фразування і звучання. Це беззаперечно відобразиться на характері жестів”. Він зазначає, що техніка повинна бути не самоціллю, а ефективним способом досягнення максимальної виразності [9].

У сучасних умовах професійної підготовки педагога-музиканта в галузі виконавської хорової діяльності на перший план виступає його індивідуальний творчий підхід. Накопичення професійно значущих навичок, у тому числі й артистизму, удосконалює його практичну підготовку, і в цьому випадку діяльність педагога-музиканта наближується до діяльності актора.

Практична (виконавсько-хорова) діяльність педагога-музиканта реалізується через діалогічну взаємодію з учасниками хорового колективу, у ході якої відбувається дискусія, обмін знаннями, нейтралізуються психологічні перешкоди в спілкуванні. Професійний інтерес підтримується і розвивається шляхом створення творчої атмосфери на заняттях. Діалог і творча робота вимагають особливого артистизму, і завдання педагога-музиканта полягає в здатності “так зіграти свою роль” у колективі, щоби сформувати позитивне сприйняття в хористів, викликати в них емоційний відгук, зацікавленість, сумісні переживання в процесі творчої діяльності.

Видатні диригенти надавали великого значення володінню артистичними вміннями в професійній діяльності диригента. Підкреслюючи значення артистизму в диригентській діяльності, К. Птиця писав: “Здатність диригента яскраво і переконливо втілювати задуми, створені у творчій уяві відносяться до артистичності – важливої сторони музичного обдарування” [6, 74].

“Коли музика вихлюпується з душі, то її можна не тільки виконувати, але про неї можна й розповідати...” – це слова одного з найвидатніших диригентів сучасності, І. Гамкала. Митець зазначає: “Диригент повинен оволодіти каліграфією жесту – тонкою рафінованою технікою, здатною окреслювати найтонші нюанси

АРТИСТИЗМ ЯК ВИЯВ ТВОРЧОГО НАЧАЛА МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА-МУЗИКАНТА В ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

і навіть штрихи. Маєстро повинен бути таким собі реактором, який заряджає всіх. Під рукою без емоційного диригента музика буде мертвою!” Диригент радить поєднувати техніку з артистизмом, залісну волю з інтелігентністю, наслідуючи, не копіювати, шукати свій шлях, враховуючи і пропускаючи крізь себе досвід найкращих майстрів цієї високої справи [10].

Хорова виконавська діяльність передбачає оволодіння комплексом особистісних характеристик музиканта-виконавця, серед яких необхідно виділити лідерство, комунікабельність, диригентський магнетизм, волю, артистичну енергетику, емоційність, інтелект, морально-етичні ідеали, щирість.

Поняття артистизму у виконавській діяльності педагога-музиканта пов’язане з такою важливою якістю артиста як сценічне перевтілення. Ю. Цагареллі, розглядаючи питання артистизму музиканта-виконавця, визначає сценічне перевтілення як “здатність музиканта-виконавця діяти відповідно до логіки змісту музичного образу, який утілюється у творі” [7, 89].

Ясна орієнтація на музичний образ, який виникає в уяві педагога-музиканта, зумовлює сценічне переконання, пов’язане не тільки з комунікативною дією на публіку, але й на хоровий колектив. Артистизм у професійній діяльності диригента полягає в здатності до перевтілення і виявляється не тільки у виразному диригентському жесті, але, передусім, в умінні створити і передати образно-емоційну сферу твору, у покликанні “будити у творчій уяві виконавців такі поетично-сміслові асоціації, які б допомагали розкрити сутність почуттів, думок, настроїв, які виражаються в музиці” [5, 187].

Артистизм у виконавському мистецтві передбачає досягнення твору виконавцем, розуміння задуму автора, глибоке проникнення в зміст твору, “вживання” в музичний образ, здатність до особистісної художньої інтерпретації. “Інтерпретація – це життя в музиці, переживання, існування, вміння розуміти змістовну сутність хорового твору та втілення цього розуміння у виконанні. Інтерпретація за допомогою музики, хорового звучання, тексту, створює художній процес, художній образ, що викликає в слухачів образні уявлення, інтелектуальну реакцію, асоціативне мислення, фантазію, натхнення, і взагалі почуття та емоції. Артистизм гармонійно доповнює музично-сценічне виконання, яке і є суттю передачі істини слухачам” [3, 60].

Артистизм у мистецтві – одне з найбільших відтворень художності.

Висновки. Формування артистизму поряд з

професійними навичками повинно бути необхідною умовою навчального процесу. Та слід зазначити, що артистизм без глибокого художнього і технічного освоєння твору виглядає недоречним. І щоб викликати інтерес у слухача, необхідно володіти цілим арсеналом артистичних інструментів – ерудицією, самобутністю, емоційністю, переконливістю, глибиною розуміння і тонким сприйняттям музики. Отже, істинний артистизм диригента полягає не в зовнішніх прийомах та ефектах, а в глибокому осмисленні музики та чуттєвого проникнення в образну сферу хорового твору.

Предметом подальшого наукового пошуку може стати дослідження виконавської діяльності корифеїв хорового мистецтва як минулого, так і сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Булатова О.С. Педагогический артистизм: учеб. пособие [Текст] / О.С. Булатова. – М.: Издательский центр “Академия”, 2001. – 240 с.
2. Гоян Я.П. Маєстро / Я.П. Гоян: Есе. – К.: Веселка, 2005. – С.178.
3. Кириленко Я.О. – Театралізація в сучасному українському хоровому концерті: теорія і практика: монографія / Я.О.Кириленко. – Дніпро: ЛІРА, 2017.– С.60.
4. Мержева Л.Ф. Формування артистизму як особистісного виміру музично-педагогічного професіоналізму майбутнього вчителя мистецтв в умовах фахової підготовки / Л. Мержева // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер. : Педагогічні науки. – 2015. – Випуск 139. – С.188.
5. Мусин И.А. Техника дирижирования / И.А. Мусин. – Л.: Музыка, 1967. – С.187.
6. Птица, К. Б. Очерки по технике дирижирования хором: науч. изд. / К.Б. Птица. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Московская консерватория, 2010. – С.74.
7. Психология музыкально-исполнительской деятельности: Учебное пособие. // Издательство Композитор Санкт-Петербург. – 2008. – С. 89.
8. Сегада Н.А. Акмеологічний дискурс аксіосфери професійного зростання педагога // Педагогічна освіта: теорія і практика: Збірник наукових праць / Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Лабунець В.М.]. – Вип.23 (2-2017). – Ч.1. – Кам’янець-Подільський, 2017. – С.193.
9. Юрий Симонов: “Если индивидуальность есть – её нельзя потерять!” Режим доступу до

**АРТИСТИЗМ ЯК ВИЯВ ТВОРЧОГО НАЧАЛА МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА-МУЗИКАНТА
В ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

ресурсу: (<http://www.classicalmusicnews.ru/interview/yuri-simonov-2015/>).

10. Тарасенко Л. Взаємний обмін енергій і приваблює в опері [Електронний ресурс]: 12 листопада оперою “Сільська честь” Масканьї та балетом “Болеро” Равеля Іван Гамкало відзначає своє 75-річчя [Електронний ресурс] / Л. Тарасенко. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/kultura/vzaiemniy-obmin-energiy-i-privablyuie-v-operi>

REFERENCES

1. Bulatova, O.S. (2001). *Pedahohycheskyi artystyzm: ucheb. posobyе* [Pedagogical artistry: Textbook. allowance]. Moscow: Yzdatelskyi tse ntr “Akademyia”, 240 p. [in Russian].

2. Hoian, Ya.P. (2005). *Maestro* [Maestro]. Kyiv: Veselka, p.178. [in Ukrainian].

3. Kyrylenko, Ya.O. (2017). *Teatralizatsiia v suchasnomu ukrainskomu khorovomu kontserti: teoriia i praktyka: monohrafiia* [Theatricalization in contemporary Ukrainian choral concert: theory and practice: monograph]. Dnipro: LIRA, p.60. [in Ukrainian].

4. Merzheva, L.F.(2015). Formuvannia artystyzmu yak osobystisnoho vymiru muzychno-pedahohichnoho profesionalizmu maibutnoho vchytelia mystetstv v umovakh fakhovoi pidhotovky [Formation of artistry as a personal dimension of musical and pedagogical professionalism of the future teacher of arts in the conditions of professional preparation]. *Scientific notes of the Volodymyr Vynnychenko Kirovograd State Pedagogical*

University. Ser: Pedagogical sciences. Kirovograd vol. 139, p.188. [in Ukrainian].

5. Musyn, Y.A. (1967). *Tekhnika dyryzhyrovanyia* [Technique of conducting]. Leningrad: Muzyka, p.187. [in Russian].

6. Ptytsa, K. B. (2010). *Ocherky po tekhnike dyryzhyrovanyia khorom: nauch. yzd.* [Essays on the technique of conducting the choir: a scientific publication] 2-e yzd., yspr. y dop. Moscow: Moskovskaia konservatoryia, p.74. [in Russian].

7. *Psykhohohyia muzykalno-yspolnytelskoi deiatelnosti: Uchebnoe posobyе* (2008). [Psychology of musical and performing activities: Textbook]. Yzdatelstvo kompozytor Sankt-Peterburh, p.89. [in Russian].

8. Sehed, N.A. (2017). Akmeolohichniy dyskurs aksiosfery profesiinoho zrostannia pedahoha [Akmeologic discourse of the axioms of professional growth of the teacher]. *Pedagogical Education: Theory and Practice: Collection of scientific works Kamenets-Podolsky National University named after Ivan Ogienko; Institute of Pedagogics of National Academy of Sciences of Ukraine* vol.23 (2), part.1. Kamyanets-Podilsky, p.193. [in Ukrainian].

9. Iuryi Symonov (2015). *Esly yndyvudualnost est – ee nelzia poteriat!* [If the individuality is – it can not be lost!]. Available at: (<http://www.classicalmusicnews.ru/interview/yuri-simonov>). [in Russian].

10. Tarasenko, L.(2014). *Vzaiemnyi obmin enerhii i pryvablyuie v operi* [Mutual energy exchange and attracts in the opera]. [Electronic resource]. Available at: <https://day.kyiv.ua/uk/article/kultura/vzaiemniy-obmin-energiy-i-privablyuie-v-operi>. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 07.04.2018

“Корисним для себе (і для суспільства) буде тільки той, хто пізнав свою природу. Поді людина розуміє свою місію. Своє покликання на землі й виробляє для себе спосіб життя, в основі якого лежить “споріднена праця”. Тільки так людина може самотвердитися і самореалізуватися, а значить стати щасливою”.

*Григорій Сковорода
український просвітитель-гуманіст, філософ, поет, педагог*

“Всі ми стоїмо на одній сцені великого світу, і що б в ньому не здійснювалося, стосується нас усіх”.

*Ян Амос Коменський
чеський теолог, педагог*

